

Så har vi ju inte gjort förut

We haven't done it that way before

Magus Hoppe¹

¹ Mälardalens Högskola, Akademin för Innovation, Design och Teknik, Avdelningen för Innovationsledning, magnus.hoppe@mdh.se

ABSTRACT

The expanding political influence in the educational sector has made universities more docile towards policy, emphasizing aspects of government authority, plan and control but also of structure and stability. The establishment of the LiFE network at Mälardalen University challenges this trend as well as existing structures raising questions if and how these sorts of initiative should be encouraged.

Keywords

Innovation, Entrepreneurship, New Public Management, LiFE, Network

INTRODUKTION

Universitet och högskolor skall fungera i en komplex omvärld i stark omvandling, vilket kräver flexibilitet, lyhörddhet och förändringsförmåga. Samtidigt driver reglerande system och policyutveckling verksamheten mot konformism och stagnation. Kan och bör vi genom att uppmuntra entreprenöriella initiativ motverka denna utveckling och i så fall hur?

PROBLEMATISERING

Bakgrund

Genom flera statliga initiativ skall nu grundskola och gymnasium arbeta med entreprenörskap. Samtidigt har flertalet rektorer och lärare endast rudimentära kunskaper om vad som ryms inom begreppet. På Mälardalens Högskola (MDH) såg några kollegor en chans i detta att erbjuda utbildning till skolektorn samt att utforska det entreprenöriella lärandet. Med andra ord identifierade vi en möjlighet till ny verksamhet.

Sammanhang

När denna möjlighet skulle hanteras av MDH konstaterade vi att högskolans uppbyggnad inte var anpassad till detta. Till exempel var forskning om entreprenörskap respektive lärande uppdelad på tre skilda akademier. Vare sig organisationsstruktur, arbetsuppgifter eller för den delen incitamentsstrukturer och ansvar var anpassade till att ta vara på nya möjligheter och göra något av dem.

Initiativ

Att skapa handling genom existerande strukturer syntes omöjligt. Därför startade vi på gräsrotsnivå nätverket LiFE (Lärande I och För Entreprenörskap) våren 2011. Tanken var att ignorera existerande silostruktur, fokusera på handling och samordna folk oberoende av organisatorisk hemvist. Efter intern förankring och argumentation fick vi intern sanktion från akademichefer och rektor. Några medel, timmar eller annat stöd för att bedriva verksamheten gavs inte.

Efter mindre än 6 månader har nätverket bla. genomfört en icke-konferens med ett 40-tal deltagare, startat en seminarierie, förhandlat med Tillväxtverket om 2-3 Mkr till ett projekt för entreprenörskap inom vården, påbörjat forskning samt etablerat sig som en intressant samtalspartner för regionens intressenter. Ännu har vi inte nått fram internt till bla. lärarutbildningen eller fått loss medel för att satsa långsiktigt på området. En satsning på LiFE synes vara allas ansvar och därmed ingens ansvar, för så har vi inte gjort förut.

FRÅGESTÄLLNING

Kan och bör vi uppmuntra entreprenöriella initiativ inom högskolevärlden?

Universitetens och högskolornas samhälleliga position marginaliseras då internet gjort det möjligt för nya kunskapsinstitutioner att etablera sig (Hoppe, 2011). Utvecklingen gör att allt fler alternativa meningsskapande sammanhang växer fram, ofta skilda från forskningsbaserade organisationers granskande och öppna kunskapande. Om universitet och högskolor även framöver skall spela en viktig roll i det kollektiva kunskapandet behöver man anpassa sig till den här utvecklingen. Men byggandet av nya strukturer kräver samtidigt att vi river de gamla (jfr Schumpeter, [1942]1992). Det är en fråga om balans där de organisationer som förmår kombinera stabiliserande och exploaterande strukturer med destabiliserande och utforskningsprocesser också är de som långsiktigt har de bästa överlevnadschanserna (Tushman et al, 2010).

Sedan 1980-talet har *New public management* kommit att prägla uppbyggnaden av offentlig sektor (Almqvist, Catusús and Skoog, 2011) som universitet och högskolor. Mål och utkomster prioriteras som styrmedel samtidigt som autonomi ökar och processer släpps fria, åtminstone i den offentliga retoriken. Parallellt har nämligen andra initiativ tagits som ökar kontrollen och betonar universitetens roll som myndighet, varmed byråkratiska strukturer stärkts i syfte att tydliggöra ansvar och beslutsvägar. Tidigare budgetbegränsningar har heller inte försvunnit utan istället kompletterats med utkomstbegränsningar och myndighetsbegränsningar. Och när begränsningarna vinner mark så görs det på bekostnad av högskolans grundläggande uppgifter och uppdrag. Organisationen i sig självt kommer i fokus och blir viktig samtidigt som forskningsfrågor och utbildning rör sig mot periferin. Lite tillspetsat kan man säga att maskinbyråkratin invaderar kunskapsorganisationen. Prefekter och studierektorer ersätts av akademichefer och avdelningschefer. Vad vi pratar om och språket vi pratar med ändras likväl hur vi konstruerar och värdesätter möten och samtal. Samtidigt kan vi notera att *pseudokvantiteter* blir allt viktigare där frågor om styrta samt hanteringen av HÅS:ar och HÅP:ar överskuggar frågor om kritiskt tänkande och verkliga kvaliteter (jfr Liedman, 2011). Ickeplanerad och ickekontrollerad verksamhet som LiFE har ingen naturlig plats i denna miljö, trots att den svarar mot ett uttalat kunskapsbehov i samhället. En viktig fråga som då väcks är om rådande organisationsutveckling verkligen ligger i linje med vårt grundläggande kunskapsbärande uppdrag? Jag menar att så inte är fallet.

I en studie av svenska försvaret konkluderar Almqvist, Catusús och Skoog (2011) att vi genom *sensebreaking* och destabilisering kan omdefiniera organisationens verksamhet och hitta tillbaka till organisationens grundläggande syfte – varför finns vi? En fråga som rätt ställd kan vägleda oss i hur vi hanterar möjligheter till ny verksamhet, men också hur vi gör upp med begränsande överbyggnader och värjer oss från ett kontraproduktivt politiskt inflytande. Vi kan alltså välja en annan väg.

SLUTSATS

När politisk kontroll vinner intrång i universitetsvärlden trängs samtidigt uppdraget att leda samhällets kunskapsutveckling ut. Långsiktigt är utvecklingen inte hållbar då den leder till stagnation. Universitet och högskolor behöver finna nya sätt att organisera sig där myndighetens konserverande inflytande avvägs mot omvärldens krav på lyhördhet och ständig förändring. Kanske kan vi genom att stödja entreprenöriella initiativ få saker gjorda som vi inte gjort förut och därmed hitta vägar tillbaka till vårt grundläggande uppdrag – att stödja samhällets kunskapsutveckling.

REFERENSER

- Almqvist, R., Catusús, B. and Skoog, M. (2011). Towards the next generation of public management: A study of management control and communication in the Swedish Armed Forces. *International Journal of Public Sector Management*, 24, 2, 122-145.
- Hoppe, M. (2011). The enormous significance of new and expanding Bas. *On the Horizon*, 19, 2, 134 – 139.
- Liedman, S-E. (2011). *Hets!: en bok om skolan*. Stockholm: Bonnier.
- Schumpeter, J. A. ([1942]1992), *Capitalism, Socialism and Democracy*. London: Routledge.
- Tushman, M., Smith, W. K., Chapman Wood, R., Westerman, G. and O'Reilly, C. (2010). Organizational designs and innovation streams. *Industrial and Corporate Change*. 19, 5, 1331-1366.